

Participatiewet & Jurisprudentie

Ontwikkeld en samengesteld door

Mr. G.K. (Lotte) van der Burg

Mr. I. (Inge) Meuris

Vormgegeven door

N. (Nathalie) Wittebol

Eerste druk, januari 2018

© SCIOPEG Opleidingen, Utrecht 2018

ISBN 978-90-826541-5-8

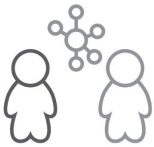
Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Deze editie bevat de wetwijzigingen tot 1 januari 2018 en uitspraken tot en met 7 december 2017. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaardt SCIOPENG en SCIOPENG Opleidingen geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich aanbevolen. Aan de inhoud van deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

SCIOPENG is dé kennispartner in het sociaal domein en de zorg

We bieden detachering, opleidingen en advisering binnen de Zorg, Participatie, Werk & Inkomen, Schulddienstverlening, Wmo en Jeugd. Deze combinatie maakt ons als organisatie uniek in het sociaal domein.

Met onze brede kennis van het sociaal domein, zorgen wij voor optimale ondersteuning voor gemeenten, zorgverzekeraars, zorgaanbieders en aanverwante organisaties.

Onze 275 specialisten zijn professioneel en gedreven. Zij delen graag hun kennis en ervaring om gezamenlijk te werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

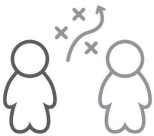
Detachering

Te weinig personeel en te veel aanvragen? Met als gevolg te hoge doorlooptijden? Wij leveren tijdelijke krachten voor alle functies.

Opleidingen

Wij bieden incompany trainingen, open inschrijvingen, e-learning en coaching on the job. Voor kennis en groei binnen het sociaal domein.

Advisering

Onze specialisten hebben een achtergrond als bijvoorbeeld arts, psycholoog, ergonomo, arbeidskundige, schulddienstverlener of jurist. Ze zijn ervaren en flexibel inzetbaar en kunnen ondersteunen bij het vormgeven en uitvoeren van beleid in het sociaal domein.

Aansluiten bij kennis en leerbehoefte

Leren is kennis opdoen, leren is je het vreemde eigen maken, leren is groeien en het zoeken en vinden van antwoorden op vragen die je bezig houden. Bij het ontwikkelen van cursussen maken wij gebruik van de jarenlange ervaring die wij hebben met de dagelijkse praktijk in het sociaal domein.

Praktijkgericht

Wij vinden kennis belangrijk, maar het kunnen toepassen van deze kennis bepaalt het succes. De aansluiting bij de praktijk staat bij ons voorop. Hierbij maken wij gebruik van casussen en voorbeelden uit de praktijk.

Toekomstgericht

Wij sluiten aan bij de dagelijkse werkpraktijk, maar zijn eveneens in staat om de veranderingen die komen mee te nemen. Als cursist word je bewust van deze veranderingen, je eigen leerhouding en draagt bij aan de ontwikkeling hiervan.

Domeinen

Wij bieden cursussen aan in de verschillende domeinen van het sociaal domein; Wmo, Jeugd, Schulddienstverlening en Participatie & Inkomen. De domeinoverstijgende cursussen zijn terug te vinden onder 'overig sociaal domein', op de website.

Open inschrijving of incompany

Al onze cursussen zijn zowel te volgen via open inschrijvingen als incompany. Als je een cursus met meerdere collega's wilt volgen, of je wensen zijn specifiek? Dan vormt een incompany de oplossing.

E-learning

Naast de klassikale opleiding bieden wij de opleiding Wmo consulent en opleiding Jeugdconsulent ook in e-learning aan. Een e-begeleider voorziet jou van feedback. Het voordeel van deze vorm is dat je direct kunt starten en dat je leert waar en wanneer het jou (of jouw team) uitkomt.

Meer informatie

Meer informatie over onze cursussen vind je op www.sciopeng.nl of stuur een e-mail naar cursussen@sciopeng.nl. Voor een advies op maat bel je één van onze opleidingsadviseurs 030 - 767 00 14.

Actueel aanbod opleidingen Participatiewet Voorjaar 2018

Opleidingen

- Opleiding Klantmanager Werk & Inkomen
- Juridisch kwaliteitsmedewerker
- Basiscursus Uitkeringsadministratie
- Basiscursus re-integratiespecialist

Cursussen

- Actualiteiten Participatiewet
- Opfrissen in de Participatiewet
- Beslagvrije voet
- Boete en Participatiewet
- Statushouders en Taakstelling
- Hoogwaardig handhaven
- De loonstrook en de Participatiewet
- Bijzondere bijstand en individuele inkomenstoelage
- Internet en opsporingsmogelijkheden
- Het huisbezoek
- Agressietraining
- Bijstand aan jongeren

Kijk voor meer informatie op opleidingen.sciopeng.nl.

Inhoud Participatiewet

Hoofdstuk 1 Algemeen	12
§ 1.1. Begripsbepalingen (artikel 1 tot en met 6b)	12
§ 1.2. Opdracht gemeente (artikel 7 tot en met 8d)	27
Hoofdstuk 2. Rechten en plichten	31
§ 2.1. Arbeidsinschakeling en tegenprestatie (artikel 9 tot en met 10f)	31
§ 2.2. Bijstand (artikel 11 tot en met 16)	44
§ 2.3. Inlichtingenplicht en afstemming (artikel 17 tot en met 18b)	61
Hoofdstuk 3. Algemene bijstand	96
§ 3.1. Algemeen (artikel 19 tot en met 19a)	97
§ 3.2. Normen (artikel 20 tot en met 24)	99
§ 3.3. Verlaging (artikel 25 tot en met 30)	104
§ 3.4. Middelen (artikel 31 tot en met 34)	105
Hoofdstuk 4. Aanvullende inkomensondersteuning en aanpassing bedragen	121
§ 4.1. Aanvullende inkomensondersteuning (artikel 35 tot en met 36b)	121
§ 4.2. Aanpassing bedragen (artikel 37 tot en met 39)	129
Hoofdstuk 5. Uitvoering	132
§ 5.1. De aanvraag (artikel 40 tot en met 43)	132
§ 5.2. Toekenning, vaststelling en betaling (artikel 44 tot 46)	138
§ 5.3. Cliëntenparticipatie (artikel 47)	140
§ 5.4. Uitvoering Sociale verzekeringsbank (artikel 47a tot en met 47g)	141
Hoofdstuk 6. Bevoegdheden en faciliteiten gemeenten	147
§ 6.1. Vorm (artikel 48 tot en met 53)	147
§ 6.2. Onderzoek, opschorten en herzien (artikel 53a tot en met 54)	152
§ 6.3. Aanvullende verplichtingen (artikel 55 tot en met 57)	163
§ 6.4. Terugvordering (artikel 58 tot en met 60c)	164
§ 6.5. Verhaal (artikel 61 tot en met 62i)	172
§ 6.6. Gegevensuitwisseling (artikel 63 tot en met 68)	176

Hoofdstuk 7. Financiering, toezicht en informatie	183
§ 7.1. Financiering (artikel 69 tot en met 75)	183
§ 7.2. Aanwijzingsbevoegdheid en gemeentelijke toezichthouders (artikel 76 en 76a)	185
§ 7.3. Informatie (artikel 77 en 78)	186
Hoofdstuk 7a. Overgangsrecht (artikel 78a tot en met 78cc)	187
Hoofdstuk 8. Slotbepalingen (artikel 79 tot en met 86)	196

Overzicht opgenomen besluiten en regelingen:

- Besluit aanwijzing registraties gezamenlijke huishouding (bij artikel 3 PW) p. 16
- Besluit gelijkstelling vreemdelingen Participatiewet, IOAW en IOAZ (bij artikel 11 PW) p. 44
- Besluit extramurale vrijheidsbeneming en sociale zekerheid (bij artikel 13 PW) p. 53
- Regeling uitzondering inlichtingenplicht (bij artikel 17 PW) p. 62
- Boetebesluit socialezekerheidswetten (bij artikel 18a PW) p. 76
- Aanwijzing sociale zekerheidsfraude (artikel 18a PW) p. 79
- Besluit Participatiewet (bij artikel 40 PW) p. 132
- Regeling Participatiewet, IOAW en IOAZ (opgenomen na artikel 86 PW) p. 199

Leeswijzer

Voor je ligt de bundel Participatiewet en Jurisprudentie. In deze bundel is de actuele wettekst van de Participatiewet opgenomen. Daarnaast zijn een aantal besluiten en regelingen opgenomen. Een aantal wetsartikelen zijn voorzien van jurisprudentie. De volledige uitspraken van de Centrale Raad van Beroep zijn terug te vinden op de website van de rechtspraak (www.rechtspraak.nl), door bij zoeken in uitspraken het volledige nummer zoals vermeld is in deze bundel, te plaatsen. Voor op- en aanmerkingen stuur je een e-mail aan cursussen@sciopeng.nl.

Normen en bedragen januari 2018

Jongerennormen (art. 20 lid 1), zonder kinderen

- alleenstaande, 18, 19 of 20 jaar € 244,91
- gehuwden beide echtgenoten 18, 19 of 20 jaar € 489,82
- gehuwden geen kostendeler, en waarvan een echtgenoot 18, 19 of 20 jaar en de andere 21 jaar of ouder is € 953,57

Jongerennorm (art. 20 lid 2), met kinderen

- alleenstaande ouder, 18, 19 of 20 jaar € 244,91
- gehuwden beide echtgenoten 18, 19 of 20 jaar € 773,28
- gehuwden geen kostendeler, en waarvan een echtgenoot 18, 19 of 20 jaar en de andere 21 jaar of ouder is € 1.237,03

Normen 21 jaar tot pensioengerechtigde leeftijd (art. 21)

- een alleenstaande of een alleenstaande ouder geen kostendeler € 992,12
- gehuwden geen kostendeler, en waarvan beide jonger zijn dan de pensioengerechtigde leeftijd € 1.417,32

Normen pensioengerechtigden (art. 22)

- een alleenstaande of een alleenstaande ouder geen kostendeler € 1.115,48
- gehuwden geen kostendeler, en waarvan één of meer de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt € 1.525,44

Normen kostendelersnorm (art. 22a lid 3)

- Norm voor jongere partner, geen kinderen € 244,91
- Norm voor jongere partner, met kinderen € 528,37

Verblijf in een inrichting (art. 23 lid 1)

- alleenstaande of alleenstaande ouder € 314,13
- gehuwden € 488,61

Verhoging genoemd in (art. 23 lid 2)

- alleenstaande € 34,00
- gehuwden € 81,00

Vakantietoeslag (art. 19 lid 3)

Genoemde bedragen zijn inclusief vakantietoeslag 5%

Geen middelen (art. 31 lid 2)

Een één- of tweemaalige premie (onderdeel j) € 2.416,00

Onkostenvergoeding vrijwilligerswerk (onderdeel k)

- Per maand ten hoogste € 95,00
- Maximum bedrag per jaar € 764,00

Vrijwilligersvergoeding bij arbeidsinschakeling

- Per maand ten hoogste € 150,00
- Maximum bedrag per jaar € 1.500,00

Maximaal inkomstenvrijlating uit arbeid (onderdeel n) € 202,00

Inkomstenvrijlating alleenstaande ouder (onderdeel r) € 126,32

Maximale vrijl. medisch uren-beperkte (onderdeel y) € 128,12

Buiten beschouwing te laten particuliere oudedagsvoorziening (art. 33 lid 5)

- Alleenstaande of alleenstaande ouder € 19,95
- Gehuwden tezamen € 39,90

Buiten beschouwing te laten vermogen in woning (art. 34 lid 2)

€ 50.800,00

Vermogensgrenzen (art. 34 lid 3)

- alleenstaande € 6.020,00
- alleenstaande ouder of gehuwden € 12.040,00

Drempelbedrag bijzondere bijstand (art. 35 lid 2)

€ 132,00

Hoofdstuk 1. Algemeen

§ 1.1. Begripsbepalingen

Artikel 1. Organen

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. Onze Minister: Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;
- b. college: het college van burgemeester en wethouders, bedoeld in artikel 40, eerste lid;
- c. Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen: het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, genoemd in hoofdstuk 5 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen;
- d. Sociale verzekeringsbank: de Sociale verzekeringsbank, genoemd in hoofdstuk 6 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen;
- e. Inlichtingenbureau: het Inlichtingenbureau, bedoeld in artikel 63 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen;
- f. inrichting:
  - 1°. een instelling die zich blijktens haar doelstelling en feitelijke werkzaamheden richt op het bieden van verpleging of verzorging aan aldaar verblijvende hulpbehoevenden;
  - 2°. een instelling die zich blijktens haar doelstelling en feitelijke werkzaamheden richt op het bieden van slaapgelegenheid, waarbij de mogelijkheid van hulpverlening of begeleiding gedurende meer dan de helft van ieder etmaal aanwezig is;
- g. Richtlijn 2004/38/EG: Richtlijn nr. 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) 1612/68 en tot intrekking van Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG (PbEU L 158);
- h. vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel: een bij onherroepelijk geworden vonnis opgelegde vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel als bedoeld in het Wetboek van Strafrecht;
- i. Algemene bijstandswet: Algemene bijstandswet zoals deze luidde op 31 december 2003;
- j. Wet inschakeling werkzoekenden: Wet inschakeling werkzoekenden zoals deze luidde op 31 december 2003;
- k. Besluit in- en doorstroombanen: Besluit in- en doorstroombanen zoals dit luidde op 31 december 2003;
- l. Invoeringswet Wet werk en bijstand: Invoeringswet Wet werk en bijstand zoals deze luidde op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van de wet van 29 december 2008 tot intrekking van de Invoeringswet Wet werk en bijstand (Stb. 586);

- m. pensioengerechtigde leeftijd: pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet.
- n. lijfrente: een lijfrente als bedoeld in artikel 3.125, eerste lid, onderdelen a en c, van de Wet inkomstenbelasting 2001, een lijfrenterekening of een lijfrentebeleggingsrecht als bedoeld in artikel 3.126a van die wet die voorziet in een oudedagslijfrente, dan wel een recht op periodieke uitkeringen of verstrekkingen waarop artikel I, onderdeel O, van hoofdstuk 2 van de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001 van toepassing is;
- o. *uitreiziger: persoon ten aanzien van wie op grond van een melding van de opsporingsdiensten of inlichtingen- en veiligheidsdiensten, gericht aan het college of de Sociale verzekeringsbank, is gebleken dat het gegronde vermoeden bestaat dat deze persoon zich buiten Nederland bevindt met het doel om zich aan te sluiten bij een organisatie die door Onze Minister van Veiligheid en Justitie, in overeenstemming met het gevoelen van de Rijksministerraad, is geplaatst op een lijst van organisaties die deelnemen aan een nationaal of internationaal gewapend conflict en een bedreiging vormen voor de nationale veiligheid.**

* Dit onderdeel is op het moment van schrijven nog niet in werking getreden.

Jurisprudentie

Artikel 1 sub f PW

Begrip inrichting: Wordt hulpverlening en begeleiding gedurende meer dan de helft van ieder etmaal aangeboden, dan is sprake van een inrichting. In de memorie van toelichting (toen artikel 1, aanhef en onder g, onder 2 WWB) heeft de wetgever met betrekking tot het begrip inrichting het volgende opgemerkt: "De in artikel 1, onderdeel g, onder 2, opgenomen begripsomschrijving strekt ertoe om ten aanzien van de voorzieningen voor maatschappelijke opvang een objectief waarneembare scheidslijn te trekken tussen datgene dat als, al dan niet begeleid, zelfstandig wonen kan worden beschouwd en datgene dat als verblijf in een inrichting moet worden gezien. Het gaat daarbij om voorzieningen waarbij aan personen die de thuissituatie hebben verlaten in verband met problemen van psychosociale of maatschappelijke aard in ieder geval slaapgelegenheid wordt geboden in opvangcentra en -tehuizen, anders dan in de vorm van zelfstandige huisvesting, tezamen met de mogelijkheid van begeleiding en hulpverlening gedurende meer dan de helft van ieder etmaal. Onder hulpverlening en begeleiding in de zin van het begrip inrichting dient te worden verstaan de inzet van beroepskrachten die door de instelling zijn aangesteld voor het bieden van verzorging en verpleging dan wel voor het door hen toepassen van agogische methodieken. Wordt hulpverlening en begeleiding in deze betekenis gedurende meer dan de helft van ieder etmaal aangeboden, dan is sprake van een inrichting in de zin van artikel 1, onderdeel g, onder 2. Een instelling voor maatschappelijke opvang kan meerdere voorzieningen omvatten. Als een voorziening voor

maatschappelijke opvang wel de mogelijkheid van hulpverlening en begeleiding omvat, maar de betreffende cliënt hiervan geen gebruik maakt, dan is voor deze voorziening toch sprake van een inrichting in de zin van deze wet en is artikel 23 van toepassing.”

In onderliggende uitspraak heeft betrokkene aangevoerd dat hij niet in een inrichting verblijft als bedoeld in artikel 1, aanhef en onder f, onder 2, van de WWB. Hij dient als zelfstandig wonende te worden aangemerkt, omdat er geen fysieke hulpverlening in de vorm van een beroepskracht in zijn woning aanwezig is. Het kantoor van de begeleiding van de instelling bevindt zich op circa 10 km afstand van zijn woning. Hij beschikt over een telefoonnummer waarmee hij begeleiding kan bellen als er problemen zijn. Hij krijgt gemiddeld eenmaal per week bezoek van een begeleider. In de praktijk kan niet gedurende ten minste twaalf uur per etmaal zorg geboden worden, aldus betrokkene. De onderliggende vraag die beantwoord moet worden is dat de instelling theoretisch wel 24 uur per dag begeleiding biedt, maar of hulpverlening gedurende meer dan 12 uur per dag in de praktijk wel mogelijk is. Om meer inzicht te verkrijgen in de woonsituatie van betrokkene heeft het college in de bezwaarfase telefonisch informatie ingewonnen bij de instelling en bij het Centraal Administratiekantoor (CAK). Daaruit is het volgende naar voren gekomen. De instelling heeft 14 vaste plekken en 70 ambulante plekken. Mensen die ambulante begeleiding hebben huren een woning van de woningbouwcorporatie en betalen huur aan de corporatie. Volgens de instelling is voor betrokkene door het Centraal Indicatieorgaan Zorg (CIZ) een indicatie op grond van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) (thans Wlz) afgegeven voor begeleid wonen bij de instelling. Betrokkene betaalt geen huur voor zijn woning. De woning is standaard gestoffeerd en de keuken is uitgerust met een koelkast, een gasfornuis en een oven. Verder is de woning standaard uitgerust met een bed, een kledingkast, twee stoelen en een tafel. Betrokkene ontvangt wekelijks van de instelling een bedrag van € 45,- om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien. Betrokkene heeft twee vaste begeleiders. Hij heeft zelf de keuze gemaakt om maximaal één keer per week een begeleider te ontvangen. Indien hij meer of extra hulp wenst kan hij contact opnemen met de instelling. Betrokkene kan 24 uur per dag een beroep doen op hulpverlening en begeleiding van beroepskrachten van de instelling. Hij kan dagelijks tussen 8.00 uur en 21.00 uur telefonisch contact opnemen. Verder kan hij tussen 21.00 uur en 8.00 uur bellen waarbij altijd een beroepskracht bereikbaar is. Nu betrokkene de mogelijkheid van hulpverlening en begeleiding gedurende meer dan twaalf uur per dag heeft betwist, had het op de weg van het college gelegen om nader onderzoek te doen naar de feitelijke invulling van de begeleiding en hulpverlening aan betrokkene door de instelling. Onduidelijk is welke vormen van hulp de instelling in het algemeen biedt, wat die hulp in het geval van appellant kan inhouden en wat voor mogelijkheden de instelling heeft om die hulp te bieden gelet op de aanwezige capaciteit van beroepskrachten in verhouding tot het aantal te bedienen cliënten. Daarbij speelt tevens de afstand tussen de locatie waar de hulpverleners zich bevinden en de woning

van betrokkene een rol. Verder ontbreekt de AWBZ-indicatie. Het college heeft in dit geval niet kunnen volstaan met het telefonisch inwinnen van informatie bij de instelling. Dat de instelling kennelijk geen specifieke informatie over de behandeling van betrokkene wenst te geven, neemt niet weg dat het college meer onderzoek had kunnen doen naar de algemene gang van zaken bij de instelling.

[CRVB:2016:1366]

Artikel 2. Premies, wettelijk minimumloon en kinderbijslag

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. *premies volksverzekeringen*: premies volksverzekeringen als bedoeld in de Wet financiering sociale verzekeringen;
- b. *kinderbijslag*: kinderbijslag op grond van de Algemene Kinderbijslagwet;
- c. *wettelijk minimumloon*: het minimumloon per maand, bedoeld in artikel 8, eerste lid, onderdeel a, van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag of, indien het een werknemer jonger dan 22 jaar betreft, het voor zijn leeftijd geldende minimumloon per maand, bedoeld in artikel 7, derde lid, en artikel 8, derde lid, van genoemde wet.

Artikel 3. Gezamenlijke huishouding en woning

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt gelijkgesteld met:
  - a. echtgenoot: geregistreerde partner;
  - b. echtgenoten: geregistreerde partners;
  - c. huwelijk: geregistreerd partnerschap;
  - d. gehuwd: als partner geregistreerd;
  - e. gehuwde: als partner geregistreerde;
  - f. gehuwden: als partners geregistreerden;
  - g. echtscheiding: beëindiging van een geregistreerd partnerschap anders dan door de dood of vermissing.
2. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt:
  - a. als gehuwd of als echtgenoot mede aangemerkt de ongehuwde die met een ander een gezamenlijke huishouding voert, tenzij het betreft een aanverwant in de eerste graad, een bloedverwant in de eerste graad of een bloedverwant in de tweede graad indien er bij één van de bloedverwanten in de tweede graad sprake is van zorgbehoefte;
  - b. als ongehuwd mede aangemerkt degene die duurzaam gescheiden leeft van de persoon met wie hij gehuwd is.
3. Van een gezamenlijke huishouding is sprake indien twee personen hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en zij blijk geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins.

4. Een gezamenlijke huishouding wordt in ieder geval aanwezig geacht indien de belanghebbenden hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning en:
  - a. zij met elkaar gehuwd zijn geweest of in de periode van twee jaar voorafgaande aan de aanvraag van bijstand voor de verlening van bijstand als gehuwden zijn aangemerkt;
  - b. uit hun relatie een kind is geboren of erkenning heeft plaatsgevonden van een kind van de een door de ander;
  - c. zij zich wederzijds verplicht hebben tot een bijdrage aan de huishouding krachtens een geldend samenlevingscontract; of
  - d. zij op grond van een registratie worden aangemerkt als een gezamenlijke huishouding die naar aard en strekking overeenkomt met de gezamenlijke huishouding, bedoeld in het derde lid.
5. Bij algemene maatregel van bestuur wordt vastgesteld welke registraties, en gedurende welk tijdvak, in aanmerking worden genomen voor de toepassing van het vierde lid, onderdeel d.
6. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt onder een woning mede verstaan een woonwagen of een woonschip.
7. Onder bloedverwant in de eerste graad als bedoeld in het tweede lid, onderdeel a, wordt mede verstaan een meerderjarig voormalig pleegkind van de ongehuwde.
8. Onder voormalig pleegkind wordt verstaan een pleegkind voor wie de ongehuwde een pleegvergoeding ontving of ontvangt op grond van de Wet op de jeugdzorg of de Jeugdwet, of kinderbijslag ontving op grond van de Algemene Kinderbijslagwet.

Besluit aanwijzing registraties gezamenlijke huishouding 1998 (Stb. 1997, 790).

Artikel 1. Definities

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. ANW: Algemene nabestaandenwet;
- b. AOW: Algemene Ouderdomswet;
- c. IOAW: Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers;
- d. IOAZ: Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen;
- e. TW: Toeslagenwet;
- f. Wajong: Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten;
- g. WAO: Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering;
- h. WAZ: Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen;
- i. Wet WIA: Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen;

- j. Wmo 2015: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
- k. ZW: Ziektewet;
- l. IOW: Wet inkomensvoorziening oudere werklozen.

Artikel 2. Toepassingsgebied

Dit besluit is van toepassing op registraties in de zin van:

- a. artikel 3, vierde lid, onderdeel d, van de Participatiewet;
- b. artikel 3, vierde lid, onderdeel d, van de ANW;
- c. artikel 1, vijfde lid, onderdeel d, van de AOW;
- d. artikel 3, vierde lid, onderdeel d, van de IOAW;
- e. artikel 3, vierde lid, onderdeel d, van de IOAZ;
- f. artikel 1, vijfde lid, onderdeel d, van de TW;
- g. artikel 1:1, vijfde lid, onderdeel d, van de Wajong;
- h. artikel 1, vijfde lid, onderdeel d, van de WAO;
- i. artikel 1, vijfde lid, onderdeel d, van de WAZ;
- j. artikel 2, vierde lid, onderdeel d, van de Wet WIA;
- k. artikel 1.1.2, vierde lid, onderdeel d, van de Wmo 2015;
- l. artikel 1, vijfde lid, onderdeel d, van de ZW;
- m. artikel 2, vierde lid, onderdeel d, van de IOW.

Artikel 3. Aangewezen registraties

1. Als registraties als bedoeld in artikel 2 worden aangewezen de registratie als:

- a. duurzame gezamenlijke huishouding op grond van:
  - 1. de Wet langdurige zorg;
  - 2. de Wet inkomstenbelasting 2001;
  - 3. de Wet op de loonbelasting 1964;
  - 4. de Wet op de studiefinanciering;
  - 4a. de Wet studiefinanciering 2000;
  - 5. de Wet uitkeringen burger-oorlogsslachtoffers 1940-1945;
  - 6. de Wet uitkeringen vervolgingsslachtoffers 1940-1945.
- b. gezamenlijke huishouding op grond van:
  - 1. de Participatiewet;
  - 2. de ANW;
  - 3. de AOW;
  - 4. de IOAW;
  - 5. de IOAZ;
  - 6. de TW;
  - 7. de Wajong;
  - 8. de WAO;
  - 9. de WAZ;
  - 10. de Wet WIA;
  - 11. de Wmo 2015;
  - 12. de ZW;

13. de IOW.
- c. duurzame gemeenschappelijke huishouding op grond van de onderafdeling 3 van afdeling 5 van titel 4 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek;
  - d. gemeenschappelijke huishouding op grond van:
    - 1. de Successiewet 1956;
    - 2. een verblijfsrecht ingevolge de Vreemdelingenwet 2000 voor verblijf bij partner;
  - e. duurzame relatie op grond van de Rijkswet op het Nederlandschap.
2. Een registratie als bedoeld in het eerste lid is aanwezig gedurende de periode waarin bij de toepassing van de in dat lid genoemde wetten op enig moment rechtsgevolgen worden verbonden aan het bestaan van een duurzame gezamenlijke huishouding, een gezamenlijke huishouding, een duurzame gemeenschappelijke huishouding, een gemeenschappelijke huishouding respectievelijk een duurzame relatie.

Artikel 4. Bijzondere bepalingen in verband met de Participatiewet, AOW, IOAW, IOAZ, IOW, TW, Wajong, WAO, WAZ, Wet WIA, Wmo 2015 en ZW

Voor de toepassing van artikel 3, tweede tot en met vijfde lid, van de Participatiewet, artikel 1, derde tot en met zevende lid, van de AOW, artikel 3, tweede tot en met zesde lid, van de IOAW, artikel 3, tweede tot en met zesde lid, van de IOAZ, artikel 1, derde tot en met zevende lid, van de TW, artikel 1:1, derde tot en met het zevende lid, van de Wajong, artikel 1, derde tot en met zevende lid, van de WAO, artikel 1, derde tot en met zevende lid, van de WAZ, artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de Wet WIA, artikel 1, derde tot en met zevende lid, van de Wmo, artikel 1, derde tot en met zevende lid, van de ZW en artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de IOW wordt een registratie als bedoeld in artikel 3 in aanmerking genomen indien deze:

- a. bij de aanvraag van bijstand, uitkering of voorziening bestaat;
- b. in een periode van twee jaar voorafgaand aan de aanvraag van bijstand, uitkering of voorziening op enig moment heeft bestaan; dan wel
- c. gedurende de verlening van bijstand, uitkering of voorziening plaatsvindt.

Artikel 5. Bijzondere bepaling in verband met de ANW

Voor de toepassing van artikel 3, tweede tot en met zesde lid, van de ANW wordt voor de vaststelling van het recht op nabestaandenuitkering een registratie als bedoeld in artikel 3 in aanmerking genomen indien deze:

- a. bestaat op de dag van overlijden van degene met wie een gezamenlijke huishouding wordt gevoerd dan wel in de periode van twee jaar voorafgaande aan deze dag op enig moment heeft bestaan;
- b. plaatsvindt gedurende de verlening van nabestaandenuitkering.

Artikel 5a. Grondslag besluit

Dit besluit berust mede op artikel 3, vijfde lid, van de Participatiewet en artikel 2, zesde lid, van de IOW.

Artikel 6. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag waarop de artikelen XVII tot en met XXXII van het bij koninklijke boodschap van 29 september 1997 ingediende voorstel van wet houdende nadere wijziging van een aantal sociale verzekeringswetten en enige andere wetten, houdende wijziging/intrekking van de Wet Werkloosheidsvoorziening, eenvormige definiëring van de term gezamenlijke huishouding en technische alsmede enige andere wijzigingen (Veegwet SZW 1997; kamerstukken 25 641) in werking treden.

Artikel 7. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit aanwijzing registraties gezamenlijke huishouding 1998.

Jurisprudentie

Artikel 3 lid 2 sub a PW

Zorgbehoefte: Naar vaste rechtspraak wordt als zorgbehoefte aangemerkt de persoon van wie reeds is vastgesteld dat hij vanwege ziekte of een stoornis van lichamelijke, verstandelijke of geestelijke aard in aanmerking komt voor een opname in een AWBZ-inrichting (thans Wlz-inrichting). Voorts is van zorgbehoefte sprake als de persoon die vanwege ziekte of een stoornis van lichamelijke, verstandelijke of geestelijke aard duurzaam is aangewezen op dagelijkse hulp bij alle of de meeste algemene dagelijkse levensverrichtingen, of is aangewezen op constant toezicht teneinde mogelijk gevaar voor zichzelf of anderen te voorkomen.

[CRVB:2014:2032]

Verboden onderscheid voor samenwoners met zorgbehoefte: Betrokkene is een zorgbehoevende bijstandsgerechtigde die samenwoont met haar zorgverlener (geen bloedverwantschap). De wet maakt onderscheid tussen samenwonende bloedverwanten in de tweede graad (zoals broers en zussen) en andere samenwonenden. Het gaat daarbij om de situatie dat één van hen intensieve zorg nodig heeft en de ander die zorg verleent. Samenwonende tweedegraads bloedverwanten worden in dat geval niet aangemerkt als gehuwden. Andere samenwonenden wel. De wetgever heeft bij het maken van de wet al onderkend dat dit onderscheid leidt tot ongelijke (nadeliger) behandeling van alle andere ongehuwd samenwonenden met een bijstandsuitkering, van wie er één intensieve

zorg nodig heeft. De Raad concludeert dat er geen goede redenen zijn die deze ongelijke behandeling kunnen rechtvaardigen. Daarbij heeft de Raad ook oog gehad voor het feit dat in de huidige tijd deze zorg niet alleen wordt verleend door familieleden, maar ook regelmatig door anderen, met wie geen familieband bestaat. Betrokkene heeft in beginsel recht op bijstand als alleenstaande.

[CRVB:2016:4487]

Artikel 3 lid 2 sub b PW

Duurzaam gescheiden: Ingevolge artikel 3, tweede lid, aanhef en onder b, van de WWB wordt als ongehuwd mede aangemerkt degene die duurzaam gescheiden leeft van de persoon met wie hij gehuwd is. Naar vaste rechtspraak is van duurzaam gescheiden levende echtgenoten eerst sprake indien het een door beide betrokkenen, of één van hen, gewilde verbreking van de echtelijke samenleving betreft, waardoor ieder afzonderlijk zijn eigen leven leidt als ware hij niet met de ander gehuwd en deze toestand door ten minste één van hen als bestendig is bedoeld.

[CRVB:2010:BO6538] of [CRVB:1999:ZB8340]

Affectieve relatie: Voor de vaststelling of gehuwden al dan niet duurzaam gescheiden leven als bedoeld in de PW, is niet van belang of zij een affectieve relatie hebben. De aard van hun relatie, hun subjectieve beleving daarvan en het motief op grond waarvan zij de samenleving niet, nog niet of niet opnieuw hebben verbroken blijven voor de toepassing van de PW buiten beschouwing.

[CRVB :2017:2285]

Huwelijk en gescheiden leven: Na het sluiten van een huwelijk of een geregistreerd partnerschap zal de intentie bestaan een echtelijke samenleving - al dan niet op termijn - aan te gaan en voor elkaar zorg te dragen, maar onder omstandigheden kan vanaf de huwelijksdatum van duurzaam gescheiden leven worden gesproken, mits dat ondubbelzinnig uit de feiten en omstandigheden blijkt.

[CRVB:2004:AO6231]

Artikel 3 lid 3 PW

Twee personen: De situatie kan zich voordoen dat twee personen een gezamenlijke huishouding voeren, terwijl ook nog een of meer andere personen in dezelfde woning hun hoofdverblijf hebben. Voorwaarde is dan wel dat die twee personen ten opzichte van elkaar blijf geven van een mate van zorg, die niet aanwezig is ten opzichte van de andere persoon of personen die in dezelfde woning hun hoofdverblijf hebben.

[CRVB:2002:AE3698]

Twee personen: Indien drie volwassenen in dezelfde woning hun hoofdverblijf

hebben en twee van hen zijn met elkaar gehuwd, dan kan van een gezamenlijke huishouding van de derde persoon met een van de gehuwden geen sprake zijn en dient die derde als een alleenstaande te worden aangemerkt.

[CRVB:2011:BR5721]

Hoofdverblijf: De vraag waar iemand zijn hoofdverblijf heeft, dient te worden beantwoord aan de hand van concrete feiten en omstandigheden. Naar vaste rechtspraak hoeft het aanhouden van afzonderlijke adressen niet aan het hebben van hoofdverblijf in dezelfde woning in de weg te staan. In dat geval zal echter voldoende aannemelijk moeten zijn dat desondanks een feitelijke situatie van samenwoning bestaat doordat slechts een van de beide ter beschikking staande woningen wordt gebruikt dan wel doordat op een andere wijze zodanig gebruik van de woningen wordt gemaakt dat in feite van samenwonen moet worden gesproken.

[CRVB:2007:AZ9849]

Hoofdverblijf en vrachtwagenchauffeur: Betrokkene ontvangt een uitkering naar de norm van een alleenstaande ouder. Naar aanleiding van een anonieme tip wordt door het college onderzoek ingesteld en vastgesteld dat betrokkene een gezamenlijke huishouding voert. Betrokkene geeft aan dat zij geen gezamenlijke huishouding voert, omdat haar partner gemiddeld vijf of meer nachten per week in zijn vrachtwagen doorbrengt en dat om die reden de cabine van zijn vrachtwagen als zijn hoofdverblijf moet worden aangemerkt. De Raad oordeelt dat een verblijf elders door werk niet maakt dat daardoor het hoofdverblijf elders komt te liggen.

[CRVB:2016:2807]

Hoofdverblijf: zwaartepunt persoonlijk leven: Wanneer afzonderlijke adressen worden aangehouden dient, ter vaststelling van het hoofdverblijf, te worden onderzocht op welk van deze adressen het zwaartepunt ligt van het persoonlijk leven van betrokkene. Het feit dat betrokkene heeft verklaard meer dagen in de week bij haar partner te verblijven dan in haar eigen woning, is daarvoor van belang. Dit, in combinatie met verklaringen van buurtbewoners, biedt een toereikende grondslag voor de conclusie dat het zwaartepunt van het persoonlijk leven van betrokkene zich op het adres van haar partner bevond en dat zij aldaar haar hoofdverblijf had.

[CRVB:2017:2589]

Wederzijdse zorg: Wederzijdse zorg kan blijken uit een financiële verstrengeling tussen de betrokkenen die verder gaat dan het uitsluitend delen van de woonlasten en hiermee samenhangende lasten. Indien van een zodanige verstrengeling niet of slechts in geringe mate sprake is, kunnen ook andere feiten en omstandigheden voldoende zijn om aan te nemen dat de betrokkenen in zorg voor elkaar voorzien. Een afweging van alle ten aanzien van betrokkenen gebleken feiten en omstandigheden, die niet van subjectieve aard zijn, zal

bepalend zijn voor het antwoord op de vraag of aan het zorgcriterium in een concreet geval is voldaan.

[CRVB:2016:4753] of een andere uitspraak [CRVB:2015:3101]

Samen eten is geen wederzijdse zorg: Het college heeft op grond van de door betrokkene en haar vriend tegenover sociaal recheerchers afgelegde verklaringen het standpunt ingenomen dat aan het derde criterium van de gezamenlijke huishouding, namelijk het zorgcriterium is voldaan. Het college heeft zich terecht op het standpunt gesteld dat uit de verklaringen blijkt dat betrokkene zorg droeg voor haar vriend. Betrokkenen hebben verklaard dat de vriend in haar woning verblijft, dat betrokkene de boodschappen deed, waste en de kleding van de vriend streek. De vriend doet wel eens een boodschap voor hen beiden en zij eten samen. Volgens de Raad vormt dat onvoldoende grond voor het standpunt van het college dat sprake was van wederzijdse zorg. Het gezamenlijk eten is te duiden als een voornamelijk sociale activiteit en niet als een element van zorg. De enkele omstandigheid dat de vriend af en toe een boodschap doet voor hen beiden is van onvoldoende gewicht om in het kader van de toepassing van artikel 3, derde lid, van de WWB te kunnen spreken van wederzijdse zorg van de vriend jegens betrokkene. [CRVB:2016:788] of een andere uitspraak betreffende wederzijdse zorg [CRVB:2016:270]

Duurzaam en duur: Uit de memorie van toelichting bij artikel 3, derde lid van de WWB volgt dat de wetgever bij de begripsomschrijving van de gezamenlijke huishouding er bewust voor heeft gekozen het criterium "duurzaam" niet op te nemen. Dat het aspect duurzaamheid geen rol speelt bij de beoordeling van de vraag of sprake is van een gezamenlijke huishouding, betekent niet dat de duur van het feitelijk verblijf geen rol speelt. Uit de memorie van toelichting blijkt namelijk dat het niet opnemen van het duurzaamheids criterium niet tot gevolg heeft dat een kortdurend verblijf in de woning van een ander al tot een gezamenlijke huishouding leidt. Daartoe dient immers sprake te zijn van het hebben van hoofdverblijf in dezelfde woning. Bij tijdelijk verblijf is daarvan geen sprake. Wanneer sprake is van een kortdurend of tijdelijk verblijf in vorenbedoelde zin is niet nader ingevuld door de wetgever. De vraag of sprake is van een kortdurend of tijdelijk verblijf in dezelfde woning dient dan ook te worden beantwoord aan de hand van de concrete feiten en omstandigheden van het geval. Daarbij heeft de Raad aangetekend dat de duur van het verblijf één van de omstandigheden is waaruit het hoofdverblijf kan worden afgeleid. Een gezamenlijk hoofdverblijf kan eveneens worden afgeleid uit andere concrete feiten en omstandigheden. Het verplaatsen van persoonlijke bezittingen naar, dan wel het ontvangen van post op het adres van de woning waar betrokkenen gezamenlijk verblijven zijn onder meer omstandigheden die kunnen duiden op het verplaatsen van het hoofdverblijf, zodat in die gevallen ongeacht de duur geen sprake zal zijn van een kortdurend of tijdelijk verblijf. [CRVB:2015:2117] of een eerder uitspraak [CRVB:2014:3241]

Wederzijdse zorg of zuiver zakelijke huurderrelatie: Betrokkene verklaart dat hij vijf dagen per week bezig is met het verbouwen van de woning van de verhuurder, dat hij als tegenprestatie voor de verrichte werkzaamheden inkomsten en onderdak ontvangt, dat hij geen huur betaalt en dat hij geldbedragen heeft ontvangen van verhuurder om aan zijn alimentatieverplichtingen te kunnen voldoen. Verder is uit de gedingstukken gebleken dat betrokkene gebruik maakt van alle ruimtes in de woning en van de auto van verhuurder.

Uit voormelde feiten en omstandigheden blijkt dat van een zuiver zakelijke verhuurder/huurderrelatie geen sprake is. Die feiten en omstandigheden duiden op een in een zakelijke relatie ongebruikelijke verbondenheid en op een mate van verantwoordelijkheid voor elkaar die de grenzen van een zakelijke relatie overschrijden. Anders dan betrokkene heeft aangevoerd, bieden de onderzoeksbevindingen een toereikende grondslag voor de conclusie dat ook aan het criterium wederzijdse zorg is voldaan.

[CRVB:2015:1706]

Artikel 3 lid 4 sub a PW

Huwelijkse relatie: Op grond van artikel 3, vierde lid, onder b, van de WWB geldt een onweerlegbaar rechtsvermoeden als uit de relatie van betrokkenen een kind is geboren. Daarbij is de leeftijd van het kind en de vraag of voor het kind nog een verzorgingsplicht geldt niet van belang. Betrokkene woont in bij zijn ex-partner en kinderen. Na twee eerdere afwijzingen vraagt betrokkene voor een derde keer bijstand aan. Het college verwijst naar het eerste afwijzingsbesluit dat stelt dat betrokkene en zijn ex-partner, met wie hij drie kinderen heeft, hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning, zodat sprake is van een onweerlegbaar rechtsvermoeden ten aanzien van een gezamenlijke huishouding, als bedoeld in artikel 3, vierde lid, onder b, van de WWB. De aanwezigheid van een rechtsvermoeden leidt zonder nader onderzoek tot de vaststelling dat sprake is van een gezamenlijke huishouding. De vraag of aan het criterium van wederzijdse zorg is voldaan, behoeft daarbij niet meer te worden beantwoord.

[CRVB:2016:1007]

Artikel 3 lid 4 sub b PW

Begrip kind: In het kader van dit artikel wordt met het begrip kind ook een kind bedoeld ouder dan 18 jaar.

[HR:2009:BH2580]

Kind is niet erkend: Betrokkene vraagt bijstand aan naar de norm van een alleenstaande ouder. Het college wijst de aanvraag af op grond dat betrokkene een gezamenlijke huishouding voert met G. Tussen partijen is niet in geschil dat betrokkene en G hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning. Verder staat vast dat G de kinderen van betrokkene, allen geboren voor de te beoordelen periode, niet heeft erkend en dat zij ook niet geboren zijn uit een huwelijk